Náučný chodník k Temným jaskyniam

Kraj:	Trenčiansky
Okres:	Považská Bystrica
Geomorfologická jednotka:	Súľovské vrchy
Geologické jednotky:	jadrové pohorie a vnútrokarpatský flyš
Chránené územie:	Chránená krajinná oblasť Strážovské vrchy
Prístup:	bus Prečín, Zemianska Závada
Východisko:	Prečín, Zemianska Závada, pri cintoríne
Trasa:	Prečín, Zemianska Závada – Malá temná jaskyňa
Dĺžka, prevýšenie:	1,2 km, prevýšenie 120 m
Čas prechodu:	1 h
Počet zastávok:	3
Náročnosť:	nenáročná až mierne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, geovedné

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2020

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave (2022).

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Jaskyniarsky klub Strážovské vrchy, Stred 66/61, 017 01 Považská Bystrica, tel. 0905 488 028

Poznámka: Informačné panely náučného chodníka nemajú jednotnú grafickú úpravu, zhodujú sa len konštrukčne.

Upozornenie: Zo zákona o ochrane prírody a krajiny sú všetky jaskyne prírodnými pamiatkami, t. z. sú neprístupné. Osobitnou vyhláškou je v území náučného chodníka verejnosti voľne sprístupnená len Malá temná jaskyňa a asi 1 km od nej severne ležiaca jaskyňa Humno.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Zemianska Závada. Miestna časť obce Prečín uprostred Súľovských vrchov na samom južnom konci pretiahnutej asi 15 km dlhej vnútrohorskej Súľovskej kotliny asi 8 km juhovýchodne od Považskej Bystrice, resp. 3,5 km južne od centra Prečína v doline Závadského potoka, ľavostranného prítoku Domanižanky. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1429. Obyvatelia sa živili prácou v lese a poľnohospodárstvom. Do roku 1979 bola samostatnou obcou. Jej katastrálne územie s územím vlastnej obce Prečín bezprostredne nesúvisí.

Temné jaskyne. Sústava fluviokrasových jaskýň, tiež označovaných ako Závadské jaskyne, v južnej časti Súľovských vrchov juhovýchodne od Horného Moštenca severne pod vrcholovou oblasťou masívu Skálie (714 m n. m.). Zo zákona sú prírodnými pamiatkami. Sú osobité tým, že nevznikli – ako väčšina jaskýň na Slovensku – vo vápencoch, ale v paleogénnych karbonatických zlepencoch. Podiel vodného toku na ich formovaní dokumentujú evorzné (obrie, krútňavové) hrnce. [Vznikajú vírivou – t. j. evorznou – činnosťou prúdiacej vody unášajúcej drobné úlomky skál.] **Veľká temná jaskyňa** dosahuje dĺžku 98 m, **Malá temná jaskyňa** 47 m. Obe majú krasovú výzdobu (stalagmity, stalaktity, sintrové jazierka, sintrové náteky stien tmavých až čiernych odtieňov), sú miestami archeologických (Veľká aj paleontologických) nálezov a zimoviskom netopierov. Verejnosti voľne prístupná je len Malá temná jaskyňa (podobne ako asi 1 km od nej severne ležiaca jaskyňa Humno), vstup do Veľkej temnej jaskyne je zakázaný.

Prírodná pamiatka Prečínska skalka. Chránené územie v južnej časti Súľovských vrchov južne od Prečína vyhlásené v roku 1994 na ochranu geomorfologicky hodnotného súboru skalných útvarov v oblasti prielomu Domanižanky cez obrubu Súľovskej kotliny budovanú odolnými horninami s výskytom chránených, ohrozených a vzácnych druhov fauny a flóry. Skalné veže, ihly a steny sa vyvinuli v strmom svahu doliny hĺbkovo erodujúcej Domanižanky v mieste tektonického kontaktu (zlomu) paleogénnych súľovských zlepencov a kriedových tmavosivých a škvrnitých ílovitých vápencov a slieňov krížňanského príkrovu pôsobením selektívnej erózie, zvetrávania a gravitácie. Pamiatka je súčasťou rozsiahleho územia európskeho významu Strážovské vrchy a rovnomenného chráneného vtáčieho územia (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Národná prírodná rezervácia Podskalský Roháč > pozri Náučný chodník popod Skálie

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Strážovské vrchy. Veľkoplošné chránené územie na severozápade Slovenska s členitým areálom zhruba medzi Hričovským Podhradím, Dolnou Porubou a Čavojom vyhlásené v roku 1989 za účelom zabezpečenia ochrany a racionálneho využívania najzachovalejších častí prírodného prostredia Strážovských vrchov a Súľovských vrchov. (Pozn. Do roku 1978 tvorili tieto dnes samostatné geomorfologické celky jeden horopisný celok Strážovské vrchy.) **Strážovské vrchy** sú jadrovým pohorím, budovaným najmä vápencami a dolomitmi subtatranských príkrovov. Granitoidné jadro je odhalené len v malej juhovýchodnej časti pohoria. Od ostatných pohorí Centrálnych Západných Karpát sa líšia v tom, že nemajú ústredný chrbát, ale tvorí ich mozaika vrchov, hrebeňov a chrbtov a kotlín, navzájom prepojených hlbokými dolinami miestami s tiesňavovitými úsekmi. Ich dominantou je Strážov (1 213 m n. m.). **Súľovské vrchy**, budované vnútrokarpatským paleogénom (najmä zlepencami), kulminujú Veľkým Manínom (891 m n. m.) a je pre ne charakteristický výskyt svojrázneho skalného reliéfu, najmä v obrube rozsiahlej vnútrohorskej Súľovskej kotliny. Prevažnú časť územia CHKO tvorí vrchovinová až hornatinová neosídlená lesná krajina (90 %) s mnohými skalnými útvarmi, zvyšok zaberajú lúky a pasienky v okolí obcí. Pestré prírodné podmienky na relatívne malom území podmienili vývoj cenných rastlinných spoločenstiev ako aj jedinečných typov krajiny. Prevládajúcimi lesnými spoločenstvami sú bučiny a na silno skeletnatých pôdach a skalách sú hojne zastúpené i sutinové lesy či reliktné borovicové lesy. Územie sa vyznačuje bohatou vápencovou flórou so zastúpením teplomilných panónskych druhov, ale aj horských a vysokohorských karpatských druhov. Svojou rozmanitou flórou priťahovalo botanikov už od začiatku 19. storočia (J. Ľ. Holuby, A. Rochel, K. Brancsik, J. Futák, G. Runkovič, E. Fajmonová). Z celkového počtu asi 70 druhov orchideí (vstavačovité) rastúcich na Slovensku sa tu nachádza okolo 40 (hniezdovka hlístová, korálica lesná, kruštík malolistý...). Z hľadiska vývoja karpatskej flóry tu rastú cenné západokarpatské endemity (hmyzovník Holubyho, chrastavec Kitaibelov pravý a i.). CHKO sa zhruba kryje s územím európskeho významu a tiež chráneným vtáčím územím – obe s rovnakým názvom ako CHKO a obe sú súčasťou sústavy Natura 2000.

Názvy informačných panelov

1. Zo Závady do prírody. Náučný chodník k Temným jaskyniam
2. Medzi našimi vrchmi – vyhliadka na Veľký Manín
3. Prírodná pamiatka Temné jaskyne

Informačné panely v teréne nie sú označené názvom náučného chodníka ani nie sú číslované.

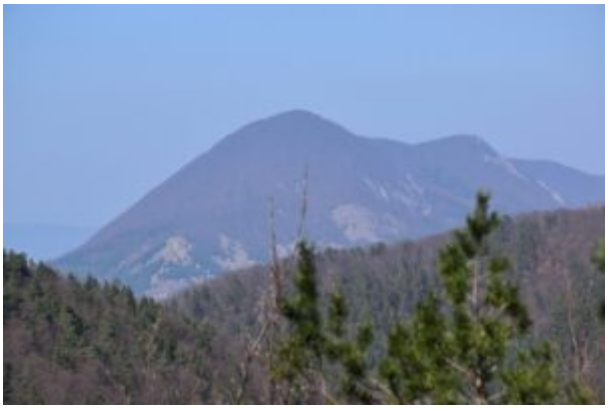

Horný Moštenec
Fecirova
Tinyhond
Veľkí ohnivá jaskyňa
Malá ohnivá jaskyňa
Zemianska Závada
Kosúry
Mošterne
Veľké skaly
Podskalie
Kňazová
Podlúčie
Sinalec

Zemianska Závada
MAPY.CZ